

Sormet multaan, siemeniä ja lantaa maahan ja muita ultrafuturistisia tulevaisuuden kotkotuksia

20.5.2022

Otsikko on tietenkin provokaatio. Joskus on kuitenkin suorastaan huvittavaa huomata, kuinka asiantuntemattomasti alan ulkopuolinen tai kuinka alemmuudentuntoisesti alalla olevakin saattaa suhtautua maatalouteen ja sen rooliin yhteiskunnassa. Onhan maanviljelys toki ”keksitty” ja siten nähty jo vuosituhansia sitten, ja jo viimeisten satojen vuosien ajan sen osuus työllistäjänä ja elinkeinona on ollut laskussa. Ruoantuotanto sivuaa arjessa yhä pienempää osaa kansasta, mutta eihän sen merkitys tosiasiassa vähene. Arviot ”tulevaisuuden aloista” ovat usein joko korkealentoista maalailua jostain käytännössä vielä tuntemattomasta tai yliampuvia heittoja jostakin varsin marginaalisista jutuista. Tulevaisuuden pomminvarmaksi alaksi ei tule ensimmäisenä mieleen esittää mitään niin tylsää ja moneen kertaan nähtyä kuten vaikkapa maanviljelyä tai jätehuoltoa, vaikka nehän ovat sitä enemmän kuin varmasti. Usean ammattikorkeakoulun yhteinen Tulevaisuuden maanviljelijät –hanke ottaa tässä rohkean näkökulman ja julistaa, että arjen maanviljelyä tullaan varmuudella tarvitsemaan aina. Myös muualla yhteiskunnassa heräämisen merkkejä näkyy ajoittain.

Historia toistaa tulevaisuuttaan

Ajatukset vievät kuitenkin myös historiaan, vaikkakin tuoreimpien uutisten innoittamina. Maaseudun tulevaisuus nosti etusivulleen 16.5.2022 kotitarvetuotannon suosion kasvun: ”Miljoona suomalaista aikoo lisätä ruoan kasvattamista”. Kyse tässä on pohjimmiltaan pandemian ja totuttua lähemmäs ulottuvien sotauutisten sävyttämien maailmanaikojen epävarmuudesta ja sitä kautta huoltovarmuudesta, paluusta

perusasioiden äärelle. Harrasteviljely ja sitä edistävä Hyötykasviyhdistys ovat saaneet nostetta. Aiemmista historian jaksoista löytyy siis vastaavia tilanteita, joissa kotitarvetuotannon merkitys on noussut. Edellisten sotien aikana ja vielä niiden jälkimainingeissakin on tunnetusti jouduttu turvautumaan ajoittain sovellettuihin tuotantomenetelmiin ja –muotoihinkin.

Hyötykasveja ja köyhän kotieläimiä

Seinäjoen ammattikorkeakoulun agrologikoulutuksessa kasvukauden kenttäjaksolla opiskelijat ovat kylväneet näytemailleen silloin tällöin uusvanhojakin viljelykasveja, ja useasti lienee kokeiltu mm. tupakan viljelyä, joka on ollut suosittuakin sotien aikaan. Pohjoisiin oloihin sopiva palturitupakka eli kessuhan kasvaa Suomessakin ihan hyvin. Kyseiseen kasviin panostamisen hyödyllisyys toki on sitten kyseenalaista.

Kotitarvekanoista on tullut kirjoitettua aiemminkin. Toinen esimerkki, joka kotieläintuotannon puolelta tulee mieleen sota-aikaisesta kotitarvetuotannosta on kaniini. Kaniinihan mielletään nykyään meillä lähes yksinomaan lemmikki- ja seuraeläimeksi. Kani on kuitenkin mielenkiintoinen kotieläin, jolla on ollut historiassa merkitystä myös koe-eläimenä sekä ekologisena ja evoluutiobiologisena mallina, erityisesti virustautien ja vastustuskyvyn näkökulmasta. Kiinnostus kaneihin viriää ajoittain uudelleen, vaikka ei ole oikein noussut bisnekseksi meillä. Muutama vuosi sitten SeAMKissa tehtiin opinnäytetyökin, jossa kaninlihan mahdollisuuksia kartoitettiin. Kaninlihalla on hyviä ominaisuuksia, ja maailmalla se on monin paikoin paljon suositumpaa kuin meillä.

”Vuohi on köyhän lehmä”, on joskus sanottu, mutta kani on vähän kuin vielä köyhemmän lammas. Se tuottaa lihaa ja lisäksi ei arvo- mutta käyttöturkista ja sopeutuu varsin vaatimattomiin oloihin. Toki kesäajan kasvullisuuden rooli edullisempana rehunlähteenä lienee ollut edellytys mielekkäälle kotitarvetuotannolle. Kasvavien kanien proteiinitarve ei nimittäin ole aivan olematon, ja talvikauden heinäruokinnalla laadukkaiden lisäväkirehujen tarve lyö hiukan korville ajatusta halvasta takapihatuotannosta.

Maatalousalan koulutus – lisääkö tieto tuskaa huoltovarmuudesta?

Kun mennään vielä vähän pidemmälle historiaan ja pykälää aiempiin epävarmoihin aikoihin, huomataan, että huolta huoltovarmuudesta on kantanut maatalousalan korkeakoulutetulle luontaiseen tapaan eräs herra, joka tunnetaan historiantunneilta yleensä ihan muista asioista. Tasavallan toinen presidentti, Lauri Kristian Relander, oli koulutukseltaan agronomi. Hän oli perehtynyt maatalousalan koetoimintaan ja tämän työn ohessa myös kaninkasvatukseen, vaikkei sitä varsinaisesti tutkinutkaan. Tutkijanuralla hän kuitenkin aloitti ja väitteli tohtoriksikin siementen itävyystutkimuksistaan ennen merkittävämpää poliittista uraansa. Väitöskirjaa tunnetummaksi tuli varmaan kuitenkin Relanderin kaninkasvatuksesta kirjoittama kirja. Relanderin merkitystä lyhytaikaisena presidenttinä ja pohjoismaisen reunavaltiopolitiikan harjoittajana on usein vähätelty (vrt. irvailut ”Reissu-Lassesta”). Tulevaisuuden aloista taisi hänellä kuitenkin olla vahva ja oikeansuuntainen näkemys.

Samu Palander

kotieläintuotannon yliopettaja
SeAMK